

УДК 339.727:005.932

Пойта І. О.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки, менеджменту,
маркетингу та готельно-ресторанної справи,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Мосійчук І. В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки, менеджменту,
маркетингу та готельно-ресторанної справи,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Калініченко О. О.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки, менеджменту,
маркетингу та готельно-ресторанної справи,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Незважаючи на економічні кризові явища, роль транснаціональних корпорацій (ТНК) продовжує зростати, що впливає на конкуренцію між компаніями за гегемонію на національних ринках. Поступово зникають державні кордони, і традиційне розуміння суверенітету держав стає сумнівним, оскільки національний капітал легко перетікає з однієї країни в іншу, створюючи основу для стратегічного зростання. З цієї перспективи ТНК виступають важливими регуляторами економічного розвитку, які створюють можливості і перешкоди для національних економік та інноваційного перетворення соціально-економічних систем.

Упродовж останніх десятиріч процес глобалізації економіки прискорився, в результаті чого різні ринки, зокрема капітал, технології, товари і навіть праця, стали все більш взаємопов'язаними та об'єднаними в складну мережу транснаціональних корпорацій (ТНК). Ці впливові та добре структуровані організації постійно прагнуть створювати нові зв'язки в галузі виробництва, розробки продуктів, дизайну, універсалізації товарів і маркетингу.

Типова ТНК володіє або контролює різноманітні закордонні філіали, укладає

угоди про співробітництво (шляхом прямих інвестицій) на всіх континентах і використовує стратегічні методи управління своєю зовнішньою діяльністю. Така корпорація ніколи не пропустить можливості скористатися новими ідеями, виробами, талантами, капіталом та сировинними ресурсами у будь-якому перспективному регіоні. Аналогічним чином вона встановлює свою політику збуту. Ця активна діяльність дозволяє таким компаніям утворювати нові зв'язки, які виходять далеко за межі їх державних кордонів.

Транснаціональні корпорації (ТНК) розвивалися і еволюціонували протягом деякого часу. Залежно від періоду, можна виділити кілька поколінь ТНК. Ось загальний огляд цих поколінь (табл. 1):

Таблиця 1

Класифікація поколінь транснаціональних корпорацій

Період	Характеристика
Перше покоління (початок 20 століття)	Це були перші ТНК, які з'явилися на початку 20 століття, особливо у галузях нафти, сталі та залізниць. Ці компанії, наприклад, <i>Standard Oil, U.S. Steel ma East India Company</i> , мали глобальний вплив і контролювали значні частки світового ринку
Друге покоління (після Другої світової війни)	Після Другої світової війни ТНК стали більш розповсюдженими і розмахованими. Вони розширили свою діяльність на нові галузі, такі як електроніка, автомобілебудування та хімічна промисловість. Великі ТНК, які з'явилися в цей період, включають <i>General Motors, IBM ma Coca-Cola</i>
Третє покоління (1980-1990-ті роки)	З появою глобалізації і зростання міжнародної торгівлі в цей період з'явилися нові типи ТНК. Вони характеризуються гнучкістю, адаптивністю та глобальним управлінням. Такі компанії, як <i>Microsoft, Intel ma Toyota</i> , стали лідерами у своїх галузях і впливають на глобальну економіку
Четверте покоління (сучасність)	В сучасний час ми спостерігаємо зростання нових типів ТНК, пов'язаних з технологічними гігантами, такими як <i>Google, Apple, Amazon ma Facebook</i> . Ці компанії оперують в сфері цифрових технологій, соціальних медіа, електронної комерції тощо. Вони мають значний вплив на економіку, суспільство та технологічний прогрес

Джерело: сформовано авторами на основі [2]

Варто зазначити, що ця класифікація є загальною існують інші підходи до поділу ТНК на покоління. Перехід від одного покоління до іншого є поступовим, і кожне покоління відображає зміни в глобальному бізнес-середовищі та стратегіях ТНК.

Умови глобальної економічної трансформації впливають на розвиток транснаціональних корпорацій і сприяють формуванню певних трендів (рис. 1):

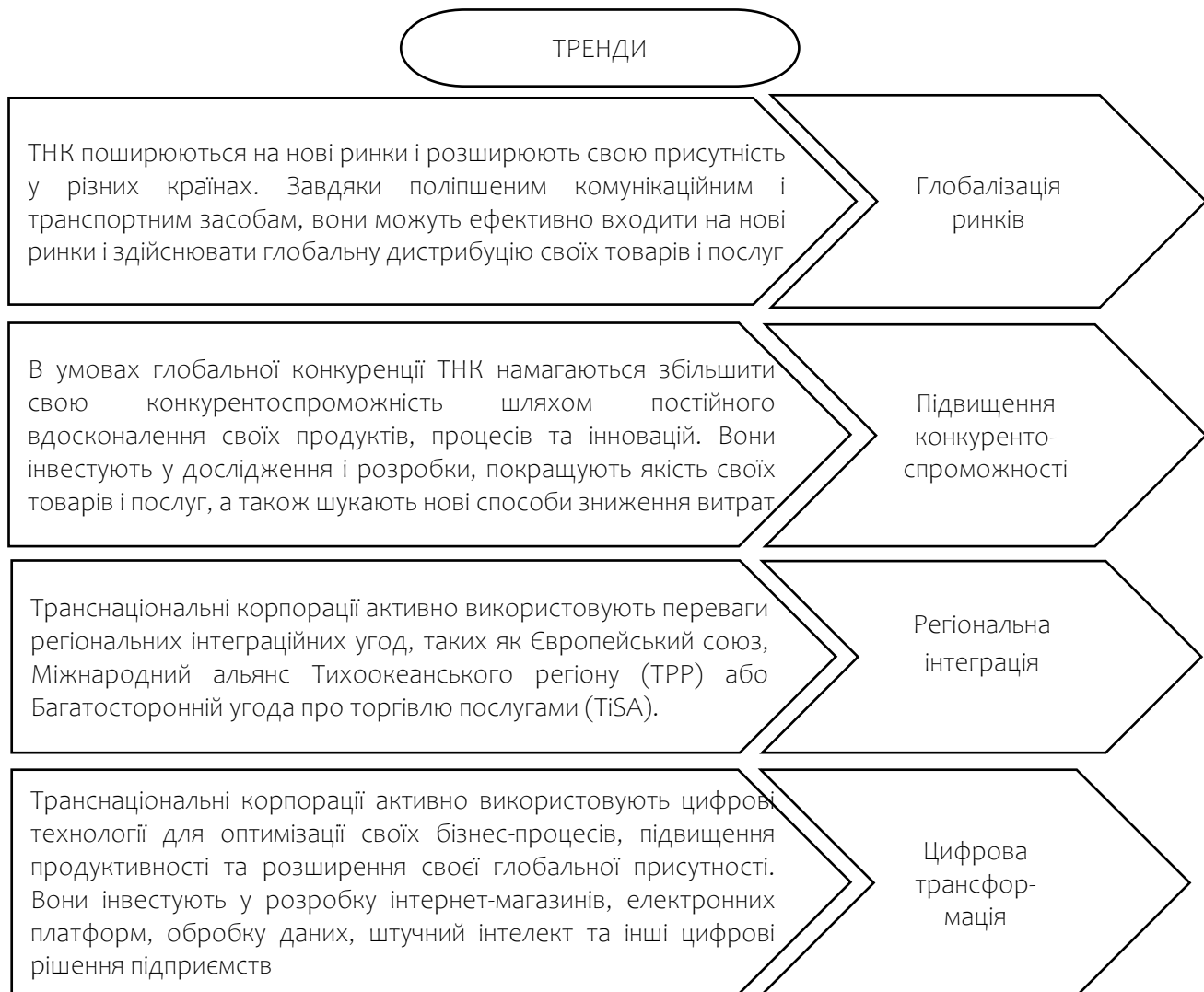

Рис. 1. Тренди розвитку транснаціональних корпорацій

Джерело: сформовано авторами на основі даних [1]

Таким чином, ці тренди свідчать про необхідність транснаціональним корпораціям адаптуватися до змін у глобальній економіці та використовувати нові можливості для досягнення успіху на міжнародній арені.

Список літератури

1. Особливості формування та розвитку транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/76/70> (дата звернення: 27.10.2023)

2. Транснаціональні корпорації в умовах глобалізації економіки України. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-1_0-pages-21_27.pdf (дата звернення: 13.11.2023)